BİREYSEL FARKLILIKLARI KABUL VE KAPSAYICI SINIF ORTAMI PROGRAMI

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Doç. Dr. Mustafa OTRAR

EDİTÖR
Meryem KABATAŞ

YAZARLAR
Dr. Bilge ÖZGÜR İNAM
Engin BAĞCI

DİZGİ VE TASARIM
Dilek ÇİÇEK

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü
Ankara, 2026

PROGRAMIN UYGULAMA YÖNERGESİ

Bireylerin sahip olduğu farklı özellikler, toplumsal yaşamı zenginleştiren ve insanların birbirlerini daha iyi anlamalarına katkı sağlayan doğal bir olgudur. Eğitim ortamları ise bireylerin kendilerini tanımalarının yanı sıra başkalarını da anlamalarını sağlayan; farklılıkları zenginlik olarak görmelerine, empati becerileri geliştirmelerine, saygı, merhamet ve sorumluluk gibi değerleri içselleştirmelerine, birlikte yaşama kültürü kazanmalarına ve kapsayıcı bir bakış açısı geliştirmelerine katkı sunan önemli öğrenme ortamlarıdır. Bu yönüyle eğitim, huzurlu ve kapsayıcı bir toplumun inşasında önemli bir role sahiptir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğrencilerin yalnızca akademik yönden değil; sosyal, duygusal, ahlaki ve kültürel yönlerden de gelişimlerini destekleyen bütüncül bir eğitim anlayışını benimsemektedir. Modelde yer alan Yetkin ve Erdemli İnsan profili doğrultusunda öğrencilerin farklılıklara saygı duyan, insan onurunu gözeten, merhametli, sorumluluk sahibi ve birlikte yaşama kültürünü destekleyen bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Bu anlayış, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi kapsamında öğrencilerin değerleri yalnızca öğrenmelerini değil, aynı zamanda günlük yaşamlarında davranışa dönüştürmelerini de öngörmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bilgi, beceri, eğilim ve değerleri bütüncül bir anlayışla ele alarak kendisini, çevresini ve toplumu anlayan; millî, manevi ve insani değerleri benimseyen; yetkin ve erdemli bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda değerler, eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görülmekte ve bireyin düşünce, duygu ve davranış dünyasını şekillendiren temel unsurlar arasında yer almaktadır. Model, öğrencilerin farklılıklara saygı duyan, insan onurunu gözeten, empati kurabilen, sorumluluk üstlenen ve birlikte yaşama kültürünü destekleyen bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde dil; bireyin kendisini ve başkalarını anlamasının, duygu ve düşüncelerini ifade etmesinin ve değer üretmesinin temel aracı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin farklılıklara ilişkin duygu, düşünce ve deneyimlerini doğru, saygılı ve kapsayıcı bir dille ifade edebilmeleri önem taşımaktadır.

Eğitim süreçlerinde bireysel farklılıkları dikkate alan, disiplinler arası bir yaklaşımla yapılandırılan öğrenme yaşantıları aracılığıyla öğrencilerin hem akademik hem de sosyal-duygusal gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu program, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bütüncül eğitim anlayışı doğrultusunda öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra; sosyal-duygusal gelişimlerini, değerlerini ve yaşam becerilerini de desteklemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin farklılıklarla bir arada yaşama kültürü geliştirmeleri, insan onuruna saygı göstermeleri ve kapsayıcı bir okul ikliminin oluşmasına katkı sağlamaları amaçlanmaktadır.

Hazırlanan bu eğitim programı, öğrencilerimizin farklılıkları doğal olarak kabul etmelerini ve akranlarına karşı duyarlılık geliştirmelerini amaçlamaktadır. Program süresince öğrencilerin empati, saygı, yardımlaşma, sorumluluk ve nezaket gibi değerleri günlük yaşamlarında davranışa dönüştürmeleri desteklenecektir.

Program, ilkokul ve ortaokul kademelerinde sınıf öğretmeni, rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmeni tarafından uygulanabilir. Uygulama sürecinde öğrencilerin gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları ve sınıfın ihtiyaçları dikkate alınarak etkinliklerin uygun biçimde yapılandırılması esastır. Öğretmenler, programın amaçları doğrultusunda öğrencilerin farklılıkları tanımalarını, anlamalarını ve saygıyla karşılamalarını destekleyecek öğrenme yaşantıları oluşturur; gerektiğinde sınıf içi gözlemler ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda uygulamalarda uyarlamalar yapar. Bu program aracılığıyla öğrencilerin bireysel ve fiziksel özelliklerinden, yüz yapısındaki yapısal veya sonradan oluşan farklılıklara kadar uzanan geniş bir yelpazede farkındalık geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Süreç boyunca öğretmenin rolü; çocukların doğal merak duygusunu, göz temasına, empatiye ve nezakete dönüştürmektir. Gerçekleştirilecek etkinlikler; bilgiyi erdemli davranışlara dönüştürerek akran zorbalığının önlendiği, her çocuğun kendini güvende ve değerli hissettiği kapsayıcı bir sınıf iklimi inşa etmeyi hedeflemektedir.

BENİM HAZİNE SANDIĞIM VE EŞSİZ ŞİFREM

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Fiziksel özelliklerini fark ederek kendisini diğer bireylerden ayıran özellikleri ifade edebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- 1 adet içinde ayna olan küçük bir hediye kutusu
- Her öğrenci için renkli boya kalemleri
- Her öğrenci için "Hazine Sandığı" görseli

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen, öğrencilerin dikkatini çekmek için elinde süslü, parlak ve kapağı kapalı küçük bir kutuyla sınıfa girer. (Kutunun içinde yalnızca bir ayna bulunmaktadır.) Daha sonra tahtaya büyük harflerle "DÜNYANIN EN ÖZEL ESERİ" yazar. Çocukların merak duygusu uyandıktan sonra şu konuşmayı yapar:

"*Çocuklar, bugün elimde çok gizemli bir hazine sandığı var. Bu sandığın içinde, dünyada eşi benzeri olmayan ve baktığınızda hayran kalacağınız bir sanat eseri bulunuyor. Bu çok önemli eseri size göstermeden önce bir kuraldan bahsetmek istiyorum. Sırayla öğretmen masasına geleceksiniz ve sandığın içine gizlice bakacaksınız. Sandığın içinde ne gördüğünüzü, bütün arkadaşlarınız sandığa bakana kadar kimseye söylemeyeceksiniz. Anlaştık mı?"* Çocuklardan *"Anlaştık"* cevabı alındıktan sonra öğretmen, öğrencileri sırayla masasına çağırır ve kutunun kapağını açar.

Her çocuk kutunun içine baktığında kendi yüzünü (aynadaki yansımasını) görür. Bütün öğrenciler kutunun içine baktıktan sonra öğretmen konuşmasını sürdürür:

"Evet çocuklar, hazine sandığının içinde ne vardı?" (Çocukların cevapları dinlenir.)

"Doğru, siz vardınız. Çünkü bu dünyada sizin yüzünüzün, gülüşünüzün ve gözlerinizin aynısına sahip başka kimse yok. Dünyanın en özel eseri sizsiniz."

Öğretmen bu açıklamanın ardından etkinliğin ikinci basamağına geçer.

Etkinliğin 2. basamağında her öğrenciye üzerinde boş bir "Hazine Sandığı" görseli bulunan çalışma kâğıtları dağıtılır. Daha sonra öğretmen öğrencilere şu yönergeyi verir:

"*Şimdi herkes bu hazine sandığını kendisiyle dolduracak. Kutunun dışını en sevdiğiniz renklerle boyayabilirsiniz. İçine ise sizi biricik yapan şifreleri yazacağız."*

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Çocuklardan aşağıdaki üç sorunun cevabını yazarak ya da çizerek sandığın içine yerleştirmeleri istenir:

1. Aynaya baktığımda en çok dikkatimi çeken özelliğim nedir? (Gözlerim, saçlarım, burnum vb.)
2. Yapmaktan en çok mutlu olduğum şey nedir? (Koşmak, kitap okumak, müzik dinlemek vb.)
3. Beni tanıyanların söylediği en iyi özelliğim nedir? (Yardımsever olmam, komik olmam, sır saklayabilmem, çalışkan olmam vb.)

Öğrencilere cevaplarını yazmaları ve/veya çizmeleri için yeterli süre verildikten sonra öğretmen sınıfa seslenir:

"Şimdi herkes arkadaşlarının sandığında yazan şifrelere baksın. Sandıklarına bu üç özelliğin kelimesi kelimesine aynısını yazan iki arkadaşımız var mı?"

Çocukların birbirlerinin hazine sandıklarını incelemeleri ve her kutuda sahibine özgü, farklı özelliklerin yer aldığını fark etmeleri için yeterli süre verilir. Ardından etkinliğin üçüncü basamağına geçilir.

Etkinliğin üçüncü ve son basamağında öğretmen, gönüllülük esasına dayanarak birkaç öğrenciden hazine sandıklarındaki şifreleri paylaşmasını ister ve etkinliğin kapanış konuşmasını yapar:

"Bugün harika bir şey keşfettik. Hepimizin hazine sandığı bambaşka renkler ve bambaşka şifrelerle dolu. Her birimiz, kendi sandığımızdaki hazineler sayesinde çok değerliyiz."

GÖRÜNMEYEN FARKLILIKLAR

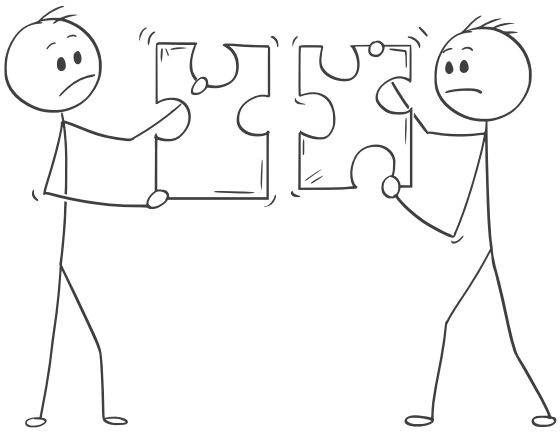

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Kendisinin ve arkadaşlarının farklı güçlü yönlere sahip olduğunu fark ederek bu farklılıkların iş birliği içinde bir arada yaşamaya katkısını açıklayabilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Büyük mukavva kartondan kesilmiş ve birbirine takılabilen yapboz parçaları (sınıf mevcudu kadar)
- Sınıf mevcudu kadar renkli keçeli kalem

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.

D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen, elinde boş yapboz parçalarıyla sınıfa girer. Tahtaya büyük harflerle "TAKIM" kelimesini yazar ve çocuklara şu soruları sorarak etkinliği başlatır:

"Çocuklar, sizce bir futbol takımındaki oyuncuların hepsi kaleci olsaydı o takım maç kazanabilir miydi? Bir orkestrada herkes yalnızca davul çalsaydı ortaya çıkan müzik kulağa hoş gelir miydi?" (Öğrencilerin cevap vermesi için kısa bir süre tanınır.)

"Elbette hayır! Bir futbol takımını takım yapan şey; oyuncuların farklı görev ve becerilere sahip olmasıdır. Bir futbolcu iyi koşarken bir diğeri başarılı bir kaleci olabilir. Aynı şekilde bir orkestrada da bir müzisyen çok iyi bir şekilde davul çalarken başka bir müzisyen de piyanoyu çok iyi çalabilir. İşte bizim sınıfımız da tam olarak böyle bir takım. Hepimizin dışarıdan bakınca hemen görünmeyen, ancak içimizde saklı olan harika güçleri ve yetenekleri var. Bugün sınıfımızın "Görünmeyen Güç Haritası'nı çıkaracağız."

Öğretmen bu açıklamanın ardından etkinliğin ikinci basamağına geçer. Bu basamakta sınıftaki her öğrenciye birbirine takılabilen boş bir karton yapboz parçası dağıtılır.

Öğretmen şu yönergeyi verir:

"Bu parça, sizin bu sınıftaki yerinizi temsil ediyor. Şimdi bu parçanın üzerine en iyi yaptığınız ya da kendinizi en güçlü hissettiğiniz bir becerinizi yazmanızı veya resmetmenizi istiyorum." Çocukların kendi güçlü yönlerini düşünerek yapboz parçalarını doldurmaları için yeterli süre verilir. Öğrencilere fikir vermesi amacıyla öğretmen tahtaya aşağıdaki örnekleri yazabilir:

- Matematik problemlerini hızlı çözmek
- Çok hızlı koşmak
- Çok iyi futbol oynamak
- Müzik aleti çalmak

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin üçüncü basamağında öğretmen masasını sınıfın ortasına çeker ve öğrencileri sırayla masaya davet eder. Her öğrenci kendi yapboz parçasını önceki parçaya ekleyerek büyük yapbozu tamamlar. Tüm parçalar birleştiğinde rengârenk ve büyük bir sınıf yapbozu ortaya çıkar.

Etkinliğin dördüncü ve son basamağında öğretmen, tamamlanan yapbozun önünde durur ve öğrencileri çember şeklinde toplar. Ardından şu soruyu sorar:

"Bakın çocuklar, hiçbir parça birbirinin aynısı değil. Eğer hepimiz yalnızca matematik yazsaydık, yapbozumuz bu kadar renkli olabilir miydi?

Şimdi sizden şunu düşünmenizi istiyorum: "*Bir gün Türkçe ödeviniz için harika bir hikâye yazdınız ancak onu resimlemek konusunda zorlanıyorsunuz. Sınıf yapbozumuza bakıp kimden yardım istersiniz?"*
(Öğrencilerin cevap vermesi için kısa bir süre tanınır.)

"Evet, resim yapma becerisi güçlü olan arkadaşınızdan yardım isteyebilirsiniz. Peki, o arkadaşınız bir gün bir matematik sorusunda zorlanırsa kimden yardım isteyebilir? Evet, matematik konusunda güçlü olan arkadaşından! İşte farklı olmak, birbirimizin eksik kalan yanlarını sevgiyle tamamlayabilmektir."

Öğretmen etkinliği şu sözlerle sonlandırır:

"Bugünkü etkinliğimizde gördük ki görünmeyen farklılıklarımız bizi özel kılıyor ve güçlü bir takım hâline getiriyor. Birbirimizin yeteneklerine saygı duymayı ve ihtiyaç duyduğumuzda arkadaşlarımızdan yardım istemeyi öğrendik."

YÜZÜMÜZDEKİ HİKAYELER

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Bireylerin dış görünüşlerindeki doğum lekesi veya yara izi gibi fiziksel farklılıkları doğal karşılayabilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Farklı dış hatlara sahip(yuvarlak, köşeli, dalgalı, renkli) 3-4 adet nehir taşı veya deniz kabuğu
- Dış kapakları farklı 3-4 adet kitap

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.

D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen, dış kapakları birbirinden farklı (biri çok yıpranmış, biri yaldızlı, biri ise oldukça sade) birkaç kitapla sınıfa gelir. Kitapları çocuklara gösterdikten sonra masanın üzerine koyar ve şu soruyu sorar:

"Çocuklar, elinizde çok heyecanlı bir macera kitabı olduğunu hayal edin. Ancak bu kitabın dış kapağı biraz yırtılmış diye o hikâyeyi okumaktan vazgeçer miydiniz? Dış kapağı çok parlak diye içi bomboş olan bir kitabı sabaha kadar okumak ister miydiniz?" (Çocukların cevap vermesi için kısa bir süre tanınır.)

"Elbette hayır. Çünkü bir kitabın asıl anlatmak isteği kapağında değil, içindeki hikâyededir. Bizleri özel yapan da dış görünüşümüzden çok, içimizde taşıdığımız değerlerdir."

Etkinliğin ikinci basamağında öğretmen, cebinden çıkardığı farklı şekillerdeki nehir taşlarını çocukların yakından inceleyebilmeleri için sırayla öğrencilere verir. Ardından şu yönergeyi paylaşır:

"Bakın çocuklar, bu taşların hepsi nehir kenarından geldi. Kimisi tamamen pürüzsüz, kimisinin üzerinde derin bir çizgi var, kimisinin rengi ise iki farklı tonda. Şimdi size soruyorum: Bir taşın üzerindeki çizgi ya da farklı renk, onun değerini değiştirir mi?"

(Çocuklardan "Hayır" cevabının gelmesi beklenir.) *"Hayır, değiştirmez. Bu özellikler yalnızca o taşa bir hikâye katar. İnsanların yüzleri de böyledir çocuklar. Bazı insanlar doğuştan farklı yüz ve beden özelliklerine sahip olabilir."*

"Bazılarının yüzünde veya bedeninde doğum lekesi bulunabilir. Bazı kişiler ise geçirdikleri bir kaza nedeniyle yüzlerinde kalıcı bir iz taşıyabilir. Tıpkı bu taşlar gibi bu özellikler de onların değerinden hiçbir şey eksiltmez; yalnızca yaşam hikâyelerinin bir parçasıdır."

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin üçüncü ve son basamağında öğretmen rehberliğinde "Göz Teması ve Doğal Gülüşler" adlı canlandırma oyunu oynanır. Öğretmen sınıfın ortasında güvenli bir alan oluşturur ve sınıftan iki gönüllü öğrenci seçer.

1. Çocuk (Ali): Yüzünde doğum lekesi veya yara izi olduğu hayal edilen ve parka oyun oynamaya gelen çocuk. (Çocuğun yüzüne herhangi bir şey sürülmez ya da takılmaz; durum yalnızca hayal edilir.)

2. Çocuk (Efe): Parkta top oynayan bir diğer çocuk.

Öğretmen çocukları başlangıç noktasına alır ve şu yönergeyi verir:

"Efe, Ali karşıdan gelirken yalnızca gözlerinin içine bakacaksın. Yanından geçerken de ona sıcak bir şekilde gülümseyip selam vereceksin."

Canlandırma: Çocuklar karşılıklı olarak yürümeye başlar. Efe, Ali'nin gözlerinin içine bakar ve samimi bir şekilde gülümser. Yanından geçerken aralarında şu diyalog gerçekleşir:

Efe: *"Selam! Ben Efe. Yan sahada top oynuyorum. İstersen sen de bize katılabilirsin."*
Ali: *"Selam, ben de Ali. Çok isterim, teşekkür ederim!"*

Canlandırma sona erdiğinde öğretmen öğrencilerin performansını alkışlatır ve sınıfa şu soruları yöneltir:

"Bu canlandırmada Ali'nin yüz ifadesi nasıl değişti?" (Mutlu oldu, gülümsedi vb. cevaplar beklenir.) *Evet, Efe arkadaşına doğrudan göz teması kurarak yaklaştı ve onu oyuna davet etti. İşte nezaket ve erdem tam olarak budur."*

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğretmen oyun alanındaki öğrencileri yerlerine gönderdikten sonra tüm sınıfa şu uygulamayı yaptırır:

"Şimdi herkes yanındaki sıra arkadaşına dönsün. Birbirinizin gözlerinin içine bakın. Şimdi de arkadaşınıza en içten ve en sıcak gülümsemenizi gösterin. Unutmayın çocuklar; okulda ya da dışarıda, yüzü bizimkinden farklı görünen bir arkadaşımızla karşılaştığımızda yüzümüzde sıcak bir gülümseme olmalıdır."

Öğretmen etkinliği şu kapanış konuşmasıyla sonlandırır:

"Bugün çok önemli bir erdem öğrendik çocuklar. Bir arkadaşımızın yüzünde bir iz, doğum lekesi ya da farklı bir bedensel özellik gördüğümüzde yapabileceğimiz en doğru şeyin, onun dış görünüşüne takılmadan gözlerinin içine bakıp gülümsemek olduğunu keşfettik. Çünkü gerçek arkadaşlık, yüz hatlarında değil; birlikte oynadığımız oyunlarda, kurduğumuz dostluklarda ve paylaştığımız sevgide saklıdır."

HEPİMİZ İÇİN GÜVENLİ BİR SINIF

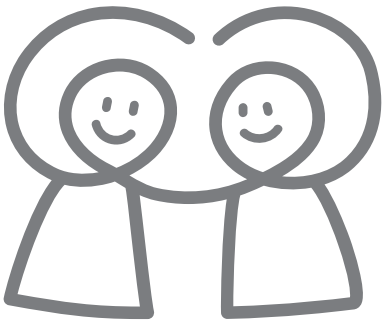

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Sınıf içinde kapsayıcı ve güvenli bir öğrenme ortamı oluşturmak için ortak kurallar belirleyerek bu kurallara uygun davranışlar sergileyebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Büyük boy fon kartonu
- Renkli kalemler
- Her çocuk için renkli yapışkanlı kâğıtlar (post-it)
- Yapıştırıcı

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.

D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.
D15.1.2. Sosyal ilişkilerinde duygusal dengeyi sağlar.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğretmen sınıfa elinde büyük bir boş fon kartonu ve renkli kalemlerle girer. Tahtaya büyük bir ev resmi çizer ve evin içine "GÜVENLİ YUVA" yazar. Çocukların dikkatini çekerek şu konuşmayı yapar:

"Bu sınıf, günün büyük bir bölümünü geçirdiğimiz yuvamız. Bir yuvanın gerçek bir yuva olabilmesi için içindeki herkesin (boyu, kilosu, saç rengi, yüz yapısı veya yeteneği ne olursa olsun) kendini güvende, mutlu ve değerli hissetmesi gerekir. Bugün sınıfımız için Sınıf Kuralları'nı yazacağız."

Etkinliğin ikinci basamağında öğretmen, elindeki büyük fon kartonunu tahtaya asar. Kartonun üst kısmına büyük harflerle "BİZİM SINIFTA HER ZAMAN..." başlığını yazar. Daha sonra öğretmen, yapılan etkinlikler çerçevesinde uyulması gereken kuralları öğrencilere sorar ve ortaya çıkan fikirleri eleştirmeden ya da yönlendirmeden tahtaya yazar. Öğrencilerin önerileri, sınıfça alınan ortak karar doğrultusunda öğretmen rehberliğinde süzülerek fon kartonuna yazılır.

Bizim sınıfta her zaman...

- Birbirimizin gözlerinin içine sevgiyle ve sıcak bir gülümsemeyle bakılır.
- Bir arkadaşımız tek başına oturduğunda yanına gidilir ve oyuna davet edilir.

Kurallar fon kartonuna yazıldıktan sonra öğretmen öğrencilere küçük renkli kâğıtlar dağıtır. Her öğrenci kâğıda kendi adını yazar ve bu kurallara uyacağına dair söz vererek kâğıdını kartonun etrafına yapıştırır. Böylece "Sınıf Kuralları" herkes tarafından imzalanmış olur.

Sınıf kuralları tüm öğrenciler tarafından imzalandıktan sonra kapsayıcı bir çember etkinliği uygulanır. Sınıftan beş öğrenci seçilir ve ortada el ele tutuşarak bir çember oluştururlar. Bir öğrenci çemberin dışında kalır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğretmen şu yönergeyi verir:

"Bir arkadaşımız tek başına oturduğunda ya da yalnız kaldığında ne yapıyorduk?"

Çemberdeki öğrencilerden biri hemen elini uzatarak Ali'nin elini tutar ve onu çembere dâhil eder. Tüm sınıf bu anı alkışlar. Ardından öğretmen şöyle der:

"*İşte çocuklar, oyunlarda, sıralarda ya da teneffüste bir arkadaşımızın tek başına oturduğunu veya yalnız hissettiğini gördüğümüzde çemberimizi hemen genişletecek ve onu aramıza alacağız."*

Öğretmen özetleyici son konuşmasını yaparak etkinliği tamamlar:

"Sevgili çocuklar, artık hepimiz biliyoruz ki hazine sandığımız, yeteneklerimiz ve yüzümüzdeki farklılıklar bizi birbirimizden ayırmaz. Tam tersine, sınıfımızı rengârenk bir bahçeye dönüştürür.

Bugün *hazırladığımız bu kurallar sınıfımızın en görünür köşesinde asılı kalacak. Birbirimize her zaman sıcak gülümsemelerle bakacağımıza söz verdik. Bu erdemli davranışları yalnızca bu sınıfta değil, hayatınızın her alanında da sürdüreceğinize inanıyorum. Hepinizle gurur duyuyorum, iyi ki varsınız!"*

DUYULARIMLA KEŞFEDİYORUM

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Farklı duyuların günlük yaşamdaki işlevini fark ederek görme yetersizliği olan bireylerin yaşantılarına yönelik empati geliştirebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Göz bağlama bantları (veya yumuşak atkılar)
- İçi farklı malzemelerle dolu (pirinç, bozuk para, boncuk, zımba teli)
- Küçük sürpriz yumurta kutuları
- Kokulu bitkiler (nane, tarçın, limon kabuğu)
- Farklı dokularda kumaşlar/nesneler (zımpara kağıdı, pamuk, kadife).

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.
D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğretmen, içinde ne olduğu görünmeyen, tamamen siyah kaplı ve üzerinde büyük bir soru işareti bulunan bir kutuyla sınıfa girer. Sınıfa dönerek şöyle der:

"Çocuklar, bu kutu bize uzak bir ülkeden, Karanlık Ülkesi'nden geldi. Bu kutunun içinde ne olduğunu gözlerimizle bakarak asla göremeyiz. Çünkü bu kutunun içi tamamen karanlık!"

Ardından aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başlar:

"Bir zamanlar, her yerin sürekli karanlık olduğu büyük bir ülke varmış. Bu ülkede yaşayan insanlar için gözler değil, diğer duyular birer süper güçmüş. Ülkenin kralı, sarayın hazinesini bulmaları için çocuklara gizemli bir harita bırakmış. Ancak bu harita kâğıt üzerine çizilmemiş. Haritadaki yollar fısıltılarla, kokularla ve dokunulan taşların sertliğiyle anlatılıyormuş. Kral demiş ki: "Sadece gözlerine güvenenler bu hazineyi asla bulamaz. Dünyayı kulaklarıyla dinleyen, elleriyle okuyan ve burnuyla takip edenler hazineye ulaşacaktır. İşte bugün biz de o ülkenin çocukları gibi bu gizemli haritayı takip edeceğiz."

Hikâye tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruları yöneltir:

- Eğer biz de o karanlık ülkede yaşasaydık, bir çiçeğin rengini göremediğimizde onun hangi çiçek olduğunu nasıl anlayabilirdik?
- Bir arkadaşımızın bize yaklaştığını gözlerimiz kapalıyken nasıl hissedebilirdik?

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra etkinliğin ikinci basamağına geçilir. Sınıfta üç farklı "Duyu İstasyonu" oluşturulur. Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Her gruptan bir dedektif seçilir ve gönüllülük esasına göre bu öğrencilerin gözleri bağlanır. Diğer grup üyeleri ise dedektiflere rehberlik eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

1. İstasyon: Sesin Peşinde (Kulak Radarı)
Gözü kapalı öğrenciye, içinde farklı nesneler bulunan kutular sallanır. Öğrenci yalnızca sesleri dinleyerek kutunun içinde ne olduğunu tahmin etmeye çalışır.

2. İstasyon: Kokunun İzi (Burun Radarı)
Gözü kapalı öğrencinin önüne tarçın, nane veya mandalina kabuğu gibi farklı kokular sırayla yaklaştırılır. Öğrenci yalnızca koklayarak bunların ne olduğunu tahmin eder.

3. İstasyon: Dokun ve Bil (Ten Radarı)
Bir torbanın içine zımpara kâğıdı, pamuk, pürüzsüz bir taş ve tırtıklı bir deniz kabuğu gibi nesneler yerleştirilir. Öğrenci nesnelere dokunarak hem ne olduklarını hem de hissettirdikleri özellikleri (sert, yumuşak, pürüzlü, pürüzsüz vb.) ifade eder.

İstasyon çalışmaları tamamlandıktan sonra "Güven Köprüsü" oyunu oynanır. Sınıfın ortasına tebeşir veya ip kullanılarak hafif kıvrımlı bir yol oluşturulur. Yolun üzerine engel olarak birkaç plastik bardak yerleştirilir.

Öğrenciler ikili gruplar oluşturur. Öğrencilerden birinin gözü gönüllülük esasına göre bağlanır. Bu öğrenci, görme yetersizliği olan bireylerin günlük yaşamda karşılaşabilecekleri bazı durumları kısa süreli olarak deneyimlemeye çalışır. Diğer öğrenci ise rehber rolünü üstlenir.

Öğretmen şu yönergeyi verir:

"Rehber olan arkadaşınız, eşini kolundan tutarak yönlendirmeyecek. Ona yalnızca sözlü yönergeler verecek."

Örneğin:
- Şimdi iki adım düz ilerle.
- Dur, sağında bir engel var.
- Şimdi sol tarafa doğru büyük bir adım at.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinlik sonunda roller değiştirilerek her öğrencinin her iki deneyimi de yaşaması sağlanır. Oyunun ardından öğretmen değerlendirme amacıyla öğrencilere şu soruları yöneltir:

"Gözleriniz kapalıyken yürümek veya nesneleri bulmaya çalışmak size nasıl hissettirdi?"
"Arkadaşınız sizi sözlü olarak yönlendirirken ona güvendiniz mi? Neden?"
"Okulumuzda ya da çevremizde görme yetersizliği olan bir arkadaşımız olsaydı, onun günlük yaşamını kolaylaştırmak için neler yapabilirdik?"

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra öğretmen etkinliği şu sözlerle sonlandırır:

"Bugün, dünyayı yalnızca gözlerimizle değil, diğer duyularımızla da keşfedebileceğimizi gördük. Hepimizin zaman zaman başkalarının desteğine ihtiyaç duyabileceğini fark ettik. Görme yetersizliği olan bireylerin yaşamını biraz olsun anlamaya çalıştık ve onlara yardımcı olmanın en önemli yollarından birinin sabırlı, saygılı ve doğru iletişim kurmak olduğunu öğrendik. Unutmayın çocuklar, gerçek yardım; karşımızdaki kişinin yerine karar vermek değil, ihtiyaç duyduğunda ona destek olmaktır."

SESSİZ DÜNYANIN RENKLİ DANSI

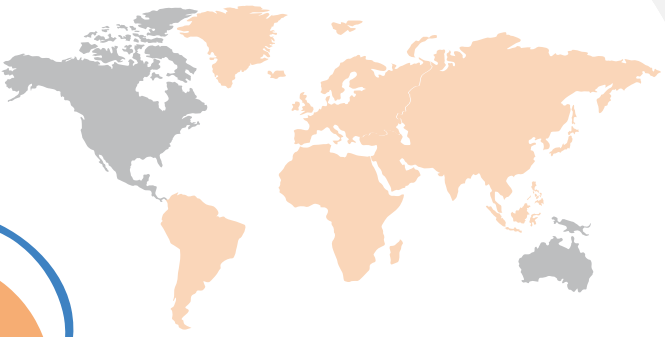

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Sözlü iletişim dışında kullanılan iletişim yollarını fark ederek işitme yetersizliği olan bireylerle empatik ve saygılı iletişim kurmaya yönelik farkındalık geliştirebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Üzerinde sadece resim olan kartlar (elma, kedi, ağaç resmi vb.)

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.
D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen sınıfa girer. Yaklaşık 30 saniye boyunca dudaklarını belirgin şekilde hareket ettirerek sanki çok önemli bir şey anlatıyormuş gibi davranır; ancak hiç ses çıkarmaz. Çocukların şaşkınlıkla kendisini izlemesinin ardından gülümseyerek normal sesiyle konuşmaya başlar:

"Çocuklar, az önce size Sualtı Ülkesi'nin dilinde günaydın dedim! O ülkede yaşayan canlıların kulakları bizimki gibi sesleri duymaz. Çünkü suyun altında her yer çok ama çok sessizdir. Orada yaşayan balıklar ve kaplumbağalar birbirlerine sevgilerini şarkılarla değil; yüzgeçlerini sallayarak, kuyruklarıyla suda oluşturdukları dalgalarla anlatırlar."

Ardından aşağıdaki hikâyeyi anlatır:

"Bir gün karadan bir kuş suya düşmüş ve "Beni duymuyorsunuz, benimle konuşmuyorsunuz." diyerek üzülmüş. Sualtı Ülkesi'nin bilge kaplumbağası ona yaklaşmış ve şöyle demiş: Biz seni duymuyoruz, küçük kuş; ama kanatlarını çırparken suda oluşturduğun o tatlı dalgaları hissediyoruz. Biz birbirimizi kulaklarımızla değil; gözlerimizle ve kalbimizle dinleriz."

Hikâye tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltir:

"Biz de bazen konuşmadan, yalnızca gözlerimizle, ellerimizle ya da yüz ifadelerimizle birbirimize bir şeyler anlatabilir miyiz?"

Öğrencilerin cevaplarını paylaşmaları için yeterli süre verildikten sonra "Konuşmayan Kartlar" oyununa geçilir. Öğretmen sınıftan gönüllü bir öğrenci seçer ve ona üzerinde kedi resmi bulunan bir kartı gizlice gösterir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğretmen şu kuralı açıklar:

"Arkadaşlarınıza karttaki resmi anlatacaksınız; ancak hiç ses çıkarmayacaksınız. Miyavlamak da yasak! Yalnızca bedeninizi, ellerinizi ve yüz ifadelerinizi kullanarak anlatmaya çalışacaksınız."

Sınıf doğru tahmini yapıncaya kadar sessizlik korunur. Daha sonra farklı öğrencilerle uçak, dondurma, kitap gibi farklı nesneler kullanılarak oyun sürdürülür. Oyunun sonunda öğretmen şu değerlendirmeyi yapar:

"Gördünüz mü? Hiç konuşmadan da bedenimizle, yüz ifadelerimizle ve hareketlerimizle birbirimize pek çok şey anlatabiliyoruz."

Ardından "İşaretlerin Gücü" etkinliğine geçilir. Öğretmen öğrencilere günlük yaşamda kullanılabilecek bazı temel iletişim hareketlerini gösterir:

- Eli kalbin üzerine koymak: Seni seviyorum. / Sen değerlisin.
- Baş parmağı yukarı kaldırmak: Teşekkür ederim.
- İki eli göğüs hizasında birbirine yaklaştırıp hafifçe öne doğru açmak: Seni anlıyorum. / Yanındayım.

Daha sonra "Kapanış Çemberi" oluşturulur. Öğrenciler sessizce birbirlerine bakar ve yalnızca öğrendikleri el hareketlerini kullanarak arkadaşlarına teşekkür eder. Etkinliğin sonunda öğretmen şu kapanış konuşmasını yapar:

"Bugün önemli bir şey öğrendik çocuklar. Konuşamamak ya da duyamamak, iletişim kurmaya engel değildir. İnsanlar yalnızca kulaklarıyla değil; gözleriyle, elleriyle, yüz ifadeleriyle ve en önemlisi kalpleriyle iletişim kurarlar. İşitme yetersizliği olan bir arkadaşımızla karşılaştığımızda ona sıcak bir gülümsemeyle yaklaşmamız, beden dilimizi doğru kullanmamız ve onu anlamaya çalışmamız gerçek dostluğun göstergelerindendir."

FARKLI ÇARKLAR AYNI YOLCULUK

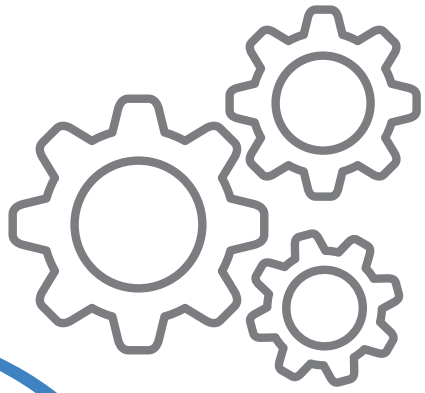

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Bedensel farklılığı olan bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları mimari ve sosyal engelleri aşmada dayanışmanın önemini açıklayabilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Oyuncak arabalar
- Legolar
- Plastik kapaklar
- Pipetler
- Oyun hamuru
- Sınıf sıraları ve sandalyeler (parkur için)

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.
D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen sınıfa bir elinde küçük bir oyuncak araba, diğer elinde ise yürüyen bir oyuncak figürle girer. Oyuncakları masanın üzerine koyarak öğrencilere şu soruyu yöneltir: *"Çocuklar, sizce hangisi daha hızlı hareket eder?"*

Öğrencilerin cevaplarını dinledikten sonra aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başlar:

"Uzak bir ülkede, adı rüzgâr gibi esen Rüzgâr Kampı adında bir okul varmış. Bu okuldaki çocukların hepsi çok hareketliymiş. Kampın çocuklarından biri olan Can'ın bacakları arkadaşları gibi yürüyemiyormuş. Ancak Can'ın, iki büyük tekerleği parıl parıl parlayan harika bir tekerlekli sandalyesi varmış. Can, ona "Tekerlekli Kanatlarım" dermiş.

Bir gün kampta büyük bir hazine avı düzenlenmiş. Yolun bir bölümü düzlük, bir bölümü ise dik merdivenlerden oluşuyormuş. Düz yolda Can, tekerlekli kanatlarıyla rüzgâr gibi ilerleyerek arkadaşlarını geride bırakmış. Ancak merdivenlere geldiğinde durmak zorunda kalmış. Arkadaşları isterlerse yollarına devam edebilirlermiş; fakat durmuşlar. "Biz bir takımız." demişler. Can'ın sandalyesinin arkasına geçmiş, birlikte hareket etmiş ve onu rampadan yukarı çıkarmışlar. O gün hazineyi tek bir kişi değil; birbirinin adımlarına, tekerleklerine ve emeklerine saygı duyan bütün kamp çocukları kazanmış."

Hikâye tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltir:

"Peki çocuklar, tekerlekli sandalye veya koltuk değneği kullanan bir arkadaşımızın okulda ya da sokakta rahat hareket edebilmesi için hangi düzenlemeler yapılır?"

(Öğrencilerden rampa, asansör, geniş kapılar, uygun kaldırımlar gibi cevaplar vermeleri beklenir.)

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra etkinliğin ikinci basamağına geçilir. Sınıfın ortasında sıralar kullanılarak geniş bir "Sokak Parkuru" oluşturulur. Öğrenciler sırayla parkurda ilerlemeyi dener. Ancak bu etkinlikte bir kural vardır: Öğrenciler bacaklarını kullanmadan, yalnızca oturdukları sandalyeyi veya sabit bir tabure üzerinde bedenlerini ve kollarını kullanarak belirlenen hedefe ulaşmaya çalışırlar.

Etkinlik sonunda öğretmen şu açıklamayı yapar:

"Bugün kısa bir süreliğine farklı bir hareket deneyimi yaşadınız. Günlük yaşamda bedensel farklılığı olan bireyler pek çok işi büyük bir emek, sabır ve kararlılıkla gerçekleştirirler. Bu nedenle onların gösterdiği çabayı fark etmek ve onlara saygıyla yaklaşmak çok önemlidir."

Ardından etkinliğin üçüncü basamağına geçilir. Öğrenciler üç veya dört kişilik gruplara ayrılır. Her gruba lego, oyun hamuru, pipet ve plastik kapaklar gibi materyaller dağıtılır.

Öğretmen şu yönergeyi verir:

"Şimdi sizler birer mühendissiniz. Tekerlekli sandalye kullanan, bastonla yürüyen ya da bebek arabası kullanan bireylerin bir binaya rahatça girebilmeleri için bir giriş rampası ya da engelsiz park tasarlamanızı istiyorum."

Gruplar tasarımlarını tamamladıktan sonra sırayla sınıfa sunarlar. Gruplar tasarımlarını tamamladıktan sonra sırayla sınıfa sunarlar. Örneğin: "Öğretmenim, buraya merdiven yerine eğimli bir rampa yaptık. Böylece tekerlekli sandalye kullanan kişiler rahatça çıkabilecek."

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin sonunda öğretmen öğrencileri çember şeklinde toplar ve aşağıdaki soruları yöneltir:

- Bugün tasarım yaparken en çok nelere dikkat ettiniz?
- Sizce kaldırımlara araç park edildiğinde tekerlekli sandalye kullanan bir kişi neler yaşayabilir?
- Günlük yaşamda herkesin rahat hareket edebilmesi için bizler neler yapabiliriz?

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra öğretmen etkinliği şu sözlerle tamamlar:

"Bugün gördük ki bazı insanlar farklı şekillerde hareket edebilir. Önemli olan, herkesin yaşamını kolaylaştıracak çözümler üretmek ve birbirimize destek olmaktır. Engeller çoğu zaman insanların bedenlerinde değil, çevredeki düzenlemelerin yeterli olmamasından kaynaklanır. Hep birlikte daha erişilebilir ve kapsayıcı ortamlar oluşturduğumuzda yaşam herkes için daha kolay olacaktır."

KENDİ RİTMİNİ BULAN ORKESTRA

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Bireylerin dikkat ve öğrenme hızlarının farklı olabileceğini fark ederek, farklı öğrenme özelliklerine sahip arkadaşlarına karşı sabırlı ve destekleyici davranışlar sergileyebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Her masaya veya gruba birer adet ritim aleti (marakas, tef, tahta kaşıklar veya plastik bardaklar)
- Öğretmen için bir düdük veya zil

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.
D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen sınıfa girerek tahtaya yan yana iki farklı saat resmi çizer. Saatlerden birinin yelkovanı çok hızlı hareket ederken, diğerinin yelkovanı yavaş ve düzenli ilerlemektedir.

Ardından öğrencilere şu soruyu yöneltir:

"Çocuklar, sizce zihnimiz de bazen bu saatler gibi farklı hızlarda çalışabilir mi?"

Öğrencilerin cevaplarını paylaşmaları için kısa bir süre tanıdıktan sonra aşağıdaki hikâyeyi anlatır:

"Gökyüzündeki Bulut Ülkesi'nde yaşayan Pırpır adında küçük bir şimşek varmış. Pırpır'ın zihni de adı gibi hep pır pır çalışırmış. Bir şeye odaklanmaya çalışırken pencereden geçen bir kuş, duvardaki bir gölge ya da sırasına düşen güneş ışığı onun dikkatini hemen başka bir yöne çekermiş. Sınıfta otururken yerinde durmakta zorlanır, bazen de aklına gelen yeni fikirleri hemen paylaşmak istermiş. Arkadaşları ise ona bazen, "Neden yerinde duramıyorsun?" diye sorarmış. Bir gün okulun müzik öğretmeni olan Bilge Kuğu sınıfa büyük bir orkestra kurmuş. Her öğrenciye farklı bir enstrüman vermiş. Pırpır'a da hızlı ritimli küçük ziller düşmüş. Bilge Kuğu gülümseyerek şöyle demiş:

"Bu orkestrada herkes aynı ritimde çalmayacak. Kiminiz piyano gibi sakin ve yumuşak, kiminiz ise Pırpır gibi hızlı ve hareketli çalacak. Önemli olan hepimizin aynı olması değil; farklı ritimlerimizin birlikte hoş bir müzik oluşturmasıdır."

Pırpır o gün, zihninin hızlı çalışmasının bir eksiklik değil, kendine özgü bir ritim olduğunu anlamış.

Hikâye tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltir:

"Peki siz de bazen ders çalışırken ya da oyun oynarken dikkatinizin kolayca dağıldığı veya tam tersine yaptığınız işe öyle odaklandığınız için çevrenizde olup bitenleri fark etmediğiniz oluyor mu?"

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğrencilerin cevaplarını paylaşmaları için yeterli süre verildikten sonra etkinliğin ikinci basamağına geçilir. Sınıf iki gruba ayrılır.

Birinci Grup: Sakin Ritim
Öğrenciler masaya veya plastik bardaklara yavaş ve düzenli bir ritimde vururlar.

İkinci Grup: Hareketli Ritim
Öğrenciler marakas, ritim çubuğu veya kaşıklarla daha hızlı bir ritim oluştururlar. Öğretmen şu kuralları açıklar:

- Öğretmen elini kaldırdığında yalnızca birinci grup ritim tutacaktır.
- Öğretmen elini indirdiğinde yalnızca ikinci grup ritim tutacaktır.
- Öğretmen iki elini açtığında ise her iki grup aynı anda kendi ritmini sürdürecek, ancak birbirlerinin sesini bastırmadan uyum içinde çalmaya çalışacaktır.

Etkinlik tamamlandıktan sonra öğretmen şu açıklamayı yapar:

"Gördüğünüz gibi herkes aynı ritimde olmasa da birlikte uyum içinde çalışabiliyoruz. Sınıfımızda da bazı arkadaşlarımızın dikkatini toplaması daha uzun sürebilir, bazı arkadaşlarımız ise çok hızlı düşünüp hareket edebilir. Hepimizin öğrenme ritmi farklıdır ve bu farklılıklar sınıfımızı zenginleştirir."

Ardından üçüncü etkinliğe geçilir. Öğretmen sınıftan gönüllü bir öğrenciyi tahtaya davet eder ve ona kolay bir labirent bulmacası ya da iki resim arasındaki farkları bulma görevi verir.

Birinci Aşama: Dikkati Dağıtan Ortam
Öğrenci görevi yaparken sınıfta hafif bir hareketlilik ve konuşma olmasına izin verilir.

İkinci Aşama: Destekleyici Ortam
Öğretmen şöyle der:
"Şimdi arkadaşımızın dikkatini korumasına yardımcı olalım."
Bunun üzerine tüm sınıf sessizleşir ve arkadaşlarının görevi tamamlamasını bekler.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Etkinlik sonunda öğretmen aşağıdaki soruları yöneltir:

Görevi hangi ortamda yapmak daha kolaydı?
Sessiz bir ortam arkadaşınıza nasıl yardımcı oldu?
Sınıfta bir arkadaşımız bir soruyu düşünürken ya da bir görevi tamamlarken ona nasıl destek olabiliriz?

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra öğretmen etkinliği şu sözlerle sonlandırır:

"Çocuklar, bazılarımızın dikkati bir kelebek gibi daldan dala uçabilir, bazılarımız ise bir kaplumbağa gibi adım adım ilerleyebilir. Hızlı olmak da yavaş olmak da tek başına iyi ya da kötü değildir. Hepimizin öğrenme ritmi birbirinden farklıdır. Önemli olan, birbirimize sabır göstermek, birbirimizi anlamaya çalışmak ve herkesin kendi hızında öğrenmesine saygı duymaktır. İşte kapsayıcı bir sınıfın en önemli özelliği de budur."

KELİMELERİN TRAMPLENİ

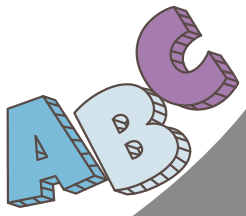

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Konuşma akıcılığı farklı olan bireylerle iletişim kurarken empatik, sabırlı ve saygılı davranışlar sergileyebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Küçük bir el yelpazesi veya ponpon

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.
D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

Etkinliğin ilk basamağında öğretmen sınıfa girer ve tahtaya biri düz, diğeri ise zikzaklar çizerek ilerleyen iki yol çizer. Ardından öğrencilere şöyle seslenir:

"Çocuklar, bazen yollar dümdüz ilerler, bazen de kıvrılır, zıplar ve yavaşlar. Biliyor musunuz, kelimelerin yolları da bazen böyle olabilir."

Daha sonra aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başlar:

"Yeşil Vadi Okulu'nda yaşayan küçük kanguru Kango, arkadaşlarıyla konuşmayı çok severmiş. Ancak Kango konuşurken bazen kelimeleri sanki bir trambolinde zıplıyormuş gibi çıkarmaya çalışır, bazı hecelerde ise duraksarmış. "B-b-bugün h-h-hava çok güzel." dermiş. Kango konuşurken çok heyecanlanır, bazen de yorulurmuş. Sınıftaki bazı arkadaşları onun cümlesini tamamlamaya çalışır, bazıları ise sabırsızlanıp başka tarafa bakarmış. Bu durum Kango'yu çok üzermiş. Bir gün öğretmen zürafa sınıfa gelmiş ve şöyle demiş:

"Çocuklar, Kango'nun kelimeleri bazen zıplamayı seviyor. Eğer o konuşurken gözlerinin içine sevgiyle bakar ve sabırla beklerseniz, o kelimeler de güvenle size ulaşacaktır."

O günden sonra bütün arkadaşları Kango konuşurken sabırla dinlemeyi öğrenmiş. Hikâye tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltir:

"Bir arkadaşımız konuşurken heyecanlanırsa ya da bazı kelimeleri söylemekte zorlanırsa ona nasıl yardımcı olabiliriz?"

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra etkinliğin ikinci basamağına geçilir. Sınıftan gönüllü öğrenciler seçilir. Öğretmen onlara *"En sevdiğin yemek nedir?"*, *"Hafta sonu ne yaptın?"* gibi kolay sorular yöneltir.

Öğretmen elindeki yelpazeyi yavaşça sallarken öğrenciden her hece arasında kısa bir bekleme yaparak konuşmasını ister. (Örneğin: “Ben... en... çok... ma... kar... na... se... ve... rim.”)

Etkinlik sonunda öğretmen şu açıklamayı yapar:

“Gördünüz mü çocuklar? Kelimeleri yavaş söylemek ya da bazı seslerde zorlanmak gayet doğal bir durumdur. Bu yalnızca konuşmanın akışıyla ilgilidir. Böyle durumlarda yapabileceğimiz en doğru şey, sabırla beklemek ve arkadaşımızı dikkatle dinlemektir.”

Ardından öğrenciler ikişerli gruplar oluşturur. Her grupta bir konuşmacı, bir de dinleyici bulunur. Konuşmacı hafta sonu yaptıklarını anlatırken etkinlik iki aşamada uygulanır.

Birinci aşamada öğretmen, konuşmacının sözünün sık sık kesildiği ve dinlenmediği bir iletişim örneğini kısa bir canlandırmayla gösterir. Daha sonra öğrencilere şu soruyu yöneltir:

“Konuşan kişi sizce kendini nasıl hissetmiş olabilir?”

Öğrencilerin cevapları alındıktan sonra sonraki aşamaya geçilir. İkinci aşamada dinleyici, konuşmacının gözlerinin içine bakar, gülümseyerek onu dinler ve sözünü hiç kesmeden tamamlamasını bekler. Etkinlik sonunda öğretmen öğrencileri çember şeklinde toplar ve şu kapanış konuşmasını yapar:

“Bugün çok önemli bir şey öğrendik çocuklar. Kelimelerimiz bazen hızlı akar, bazen yavaşlar, bazen de durup yeniden devam eder. Önemli olan kelimelerin ne kadar hızlı söylendiği değil, onların kalpten gelmesidir. Biz iyi arkadaşlar olarak birbirimizin sözünü kesmeden dinleyeceğimize, sabır göstereceğimize ve birbirimize her zaman destek olacağımıza söz veriyoruz.”

KENDİ GEZEGENİNİN ASTRONOTU

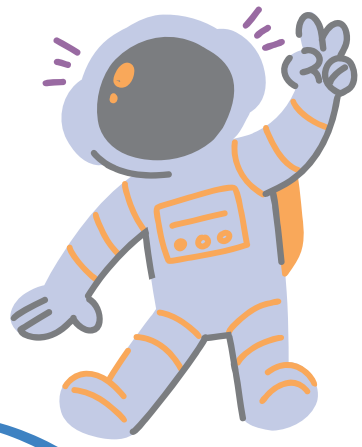

Süre: 40'

ÖĞRENME ÇIKTISI

Farklı duyusal özelliklere sahip bireylerin yaşantılarına yönelik farkındalık geliştirerek, onların gereksinimlerine saygılı ve kapsayıcı davranışlar sergileyebilme.

EĞİLİMLER

E1.Benlik Eğilimleri
E1.1.Merak
E1.4.Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)
E1.5.Kendine Güvenme (Öz Güven)
E2. Sosyal Eğilimler
E2.1. Empati

SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ

SDB1.1. Kendini Tanıma (Öz Farkındalık Becerisi)

MATERYALLER

- Bas sesleri yüksek bir müzik
- Renkli parti gözlükleri (veya renkli şeffaf jelatinler)
- Büyük boy bir karton (Sınıf Sözleşmesi için)

DEĞERLER

D14.Saygı
D14.1.Nezaketli olmak
D14.1.1. Her ferdin değerli olduğunu kabul eder.
D.14.2.Kendisine saygı duymak
D14.2.1. Kendisinin de her insan gibi değerli olduğunu fark eder.
D.14.2.2.Kişisel özelliklerini tanıyarak öz saygısını geliştirir.
D15. Sevgi
D15.1.Anlayışçı ve barışçıl olmak
D15.1.1. İnsanları farklılıklarıyla kabul eder.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Öğretmen sınıfa bir astronot kaskı resmiyle (veya büyük bir şapkayla) girer ve şöyle der:

"Bugün dünyadan çok uzak ama bir o kadar da içimizden bir misafirin dünyasına bakacağız."

Ardından aşağıdaki hikâyeyi anlatmaya başlar:

"Eren, Mavi Yıldız gezegeninden dünyaya gelmiş bir astronot gibiydi. Dünyadaki sesler ona bazen çok yüksek gelir, sınıftaki parlak ışıklar ise gözlerini yorardı. Eren, diğer çocuklar gibi göz göze gelerek konuşmaktan hoşlanmaz, heyecanlandığında ellerini kuş kanadı gibi hızlıca çırpardı. En büyük tutkusu ise trenlerdi; dünyadaki tüm tren modellerini ezbere bilirdi. Eren'in gezegeninde kulaklar sesleri kocaman bir hoparlör gibi duyar. Bu yüzden sınıfta çok gürültü olduğunda Eren yorulur. Ellerini çırptığında ise aslında çok mutlu olduğunu anlatmaya çalışır."

Sınıftaki çocuklar ilk başta Eren'nin neden kendilerine bakmadığını ya da neden yüksek ses duyduğunda kulaklarını kapattığını anlayamamışlardı. Çocuklar bunu öğrendikten sonra Eren sınıfa geldiğinde daha sessiz olmaya özen gösterdiler. Eren de onlara göz teması kurmasa bile sırasına çizdiği harika tren resimleriyle dostluğunu gösterdi.

Hikâye tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruyu yöneltir:

"Etrafımızda çok yüksek bir ses ya da çok parlak bir ışık olduğunda siz neler hissedersiniz?"

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra etkinliğin ikinci bölümüne geçilir. Öğretmen, öğrencilerin otizm spektrumunda yer alan veya duyusal hassasiyeti bulunan bireylerin yaşantılarını daha iyi anlayabilmeleri amacıyla kısa süreli bir duyusal deneyim uygular.

Sınıfta kısa süreliğine arka planda yüksek sesli bir müzik açılır. Aynı anda öğretmen tahtaya ritmik biçimde tebeşirle vurur ve öğrencilerden renkli gözlükler veya renkli jelatinlerin arkasından tahtadaki kısa bir yazıyı okumaları istenir. Birkaç dakika sonra tüm uyaranlar durdurulur.

Öğretmen aşağıdaki soruları yöneltir:

- Bu kadar çok ses ve görüntü arasında kendinizi nasıl hissettiniz?
- Dikkatinizi toplamak kolay oldu mu?
- Böyle bir ortamda ders dinlemek sizce nasıl olurdu?

Öğrencilerin cevapları dinlendikten sonra, bazı bireylerin bu tür yoğun ses ve ışıklardan günlük yaşamda da etkilenebileceği üzerinde durulur. Öğretmen büyük bir kartonun ortasına bir dünya resmi çizer. Öğrencilerden, sosyal ya da duyusal farklılığı olan bir arkadaşlarının sınıfta kendini daha rahat ve mutlu hissedebilmesi için yapabilecekleri bir davranışı yazmaları veya resmetmeleri istenir.

Öğrencilere aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Sınıfta yüksek sesle bağırmayacağım.
- Arkadaşım yalnız kalmak istediğinde buna saygı duyacağım.
- Benimle göz göze gelmese bile bana değer verdiğini bileceğim.
- Gürültü yaptığımda arkadaşlarımın rahatsız olabileceğini hatırlayacağım.

Öğrenciler hazırladıkları notları dünya görselinin etrafına yapıştırırlar. Etkinliğin sonunda öğretmen şu kapanış konuşmasını yapar:

"Bugün öğrendik ki herkes dünyayı aynı şekilde görmez, duymaz ya da hissetmez. Bazı arkadaşlarımızın duyuları bizimkinden daha hassas olabilir. Bu durum onları eksik değil, yalnızca farklı yapar. Gerçek arkadaşlık ise farklılıkları değiştirmeye çalışmak değil, onları anlamaya çalışmak ve onlara saygı göstermektir. Hepimiz birbirimizin dünyasına biraz daha dikkat ettiğimizde sınıfımız herkes için daha güvenli, daha mutlu ve daha kapsayıcı bir yer olacaktır."

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri
Genel Müdürlüğü